Predgovor

Projekt »EVAŠOL 2003« je nastal iz potrebe po skupni analizi storitev državnih šol s slovenskim učnim jezikom v Italiji. Do tega predloga je prišlo prvenstveno iz dveh razlogov:

1. *Naše šole so v prejšnjih letih v glavnem vse avtonomno izvajale projekt avtoevalvacije, nadgraditev katere bi nedvomno predstavljala medsebojna konfrontacija teh izsledkov.*
2. *Zaupati izvedbo tega projekta slovenskemu inštitutu pa je pomenilo med drugim tudi evidentirati nekatere vidike, ki so značilni za specifiko naših šol, kar bi sicer ob drugačni izbiri (n.pr. s projektom Pro.va.re., ki so ga v istem obdobju ponujali vsem šolam v deželi) to nikakor ne prišlo do izraza.*

SLORI - Slovenski raziskovalni inštitut, ki je ponudbo za izvedbo projekta sprejel, si je z njim zastavil kot glavni cilj učinkovitost in uporabnost rezultatov, kar je bilo tudi za šole prvenstvenega pomena. V ta namen je bilo potrebno komponentam, ki so bile udeležene pri načrtu – učenci, dijaki, starši in šolniki – predhodno obrazložiti njegovo namembnost, predvsem pa izpostaviti prednosti primerjalne analize. Ravnatelji so ob tem imeli nalogo, da so na šolah pripravili najboljše pogoje, da bi zajeli v anketiranje čim večje število osebkov in njihovo vestnost pri izpolnjevanju anket. Šolniki pa naj bi po objavi rezultatov bili pripravljeni sprejeti bodisi negativne bodisi pozitivne rezultate in jih interpretirati konstruktivno.

V pripravljalni fazi vprašalnikov so vsi ravnatelji imeli možnost, da inštitutu predstavijo svoje predloge, slednje pa je podrobno analizirala ožja delovna skupina, ki so jo sestavljali: Norina Bogatec kot

raziskovalka SLORI-ja in ravnatelji Ksenija Dobrila za otroške vrtce in osnovne šole, Zvonko Legiša za srednje ter Igor Sancin za višje srednje šole.

Po zaključku uvodnih priprav vprašalnikov, je SLORI v mesecu marcu 2003 izvedel predteste, medtem ko je definitivno anketiranje potekalo meseca aprila za starše, maja za dijake, junija 2003 pa za učno osebje. Temu je med poletjem sledila obdelava podatkov.

Raziskovalka SLORI-ja je izročila ravnateljem rezultate ankete dne 24. septembra 2003. Dokaj zajetni snopiči vseh rezultatov vključujejo najprej splošni del, ki je enak za vse stopnje šol, in specifični del, ki je različen za posamezno stopnjo šole oz. eden za višje šole, eden za nižje srednje in eden za osnovne šole in otroške vrtce.

Na osnovi števila vprašalnikov, ki so bili oddani, lahko sklepamo, da dajejo rezultati dokaj verodostojno sliko slovenske šolske problematike. Analiza pokaže, katere so potrebe in pomanjkljivosti, a tudi dosežki in prednosti obravnavanih šolskih struktur in zato nudi sugestije za nadaljnje poglobljeno in razčlenjeno raziskovalno preučevanje.

Po objavi rezultatov je vsaka šola postala samostojno odgovorna, da podrobno analizira odgovarjajoče izide in temu primerno ukrepa.

V imenu vseh ravnateljev se zahvaljujem raziskovalki Norini Bogatec za nastavitev projekta, za skrbno opravljeno delo in natančno ter pregledno predstavitev izsledkov, Deželnemu šolskemu uradu pa za finančno kritje projekta.

Ravnatelj

Zvonko Legiša

SLOVENSKA DRŽAVNA ŠOLA V ITALIJ POD DROBNOGLEDOM

Rezultati projekta o vrednotenju šolskih storitev - EVAŠOL 2003

1. Deleži anketiranih

Sondaža o vrednotenju šolskih storitev je bila izvedena v šolskem letu 2002/2003 v državnih vrtcih in na vseh stopnjah šol s slovenskim učnim jezikom v tržaški in goriški pokrajini. Intervjuvani so bili starši, učni kader ter učenci nižjih in dijaki višjih srednjih šol. Za vsako stopnjo šolanja in za vsako anketno skupino je bil izoblikovan ustrezni vprašalnik (skupno 10). Obravnavane tematike so naslednje: pogostnost doživljanja nekaterih občutkov, razširjenost nekaterih lastnosti znotraj posameznih skupin (učenci/dijaki, učitelji/profesorji, ravnatelji), zaznavnost otrokovega napredovanja, stopnja zadovoljstva z raznimi vidiki življenja na šoli in raven njihove pomembnosti.

Glede na obilico zbranih podatkov bomo v pričujoči analizi predstavili rezultate o stopnji zadovoljstva in pomembnosti, ker najzgovorneje prikazujejo, kako posamezne anketne skupine doživljajo svojo izkušnjo v odnosu do šolske strukture in šolskega okolja. Upoštevali bomo razporeditev podatkov po stopnji šolanja in anketni skupini[1]; rezultati po ravnateljstvih so na ogled na posameznih šolah.

Kakor je razvidno iz *razpredelnice 1*, se je na anketo odzvalo 3.835 ali 75,3 % od 5.093 predvidenih osebkov. Največji delež anketiranih (96 %) zasledimo pri učencih nižjih srednjih šol, najmanjšega (45 %) pa pri starših višješolskih dijakov.

---

[1] Pričujoča obdelava ne vključuje podatkov o nižješolcih, ker smo zaradi boljše razumljivosti in dostopnosti njihov vprašalnik izoblikovali nekoliko drugače.

Glede na deleže anketirancev, kvaliteto odgovorov (noben vprašalnik ni bil izločen) ter številčnost in vsebino navedenih pripomb, opomb, nasvetov in sugestij lahko rečemo, da je bilo zanimanje za projekt EVAŠOL 2003 dokaj visoko: nadpovprečno zanimanje so izkazali osebki od predšolske stopnje šolanja do nižješolske, podpovprečno pa tisti na višješolskih zavodih.

Razpredelnica 1: Delež anketiranih po anketni skupini in stopnji šolanja

	predvideni	**anketirani**	**delež anketiranih**
	otroški vrtci in osnovne šole		
učitelji	346	250	**72,3**
starši	1.763	1.514	**85,9**
	nižje srednje šole		
profesorji	115	95	**82,6**
starši	570	468	**82,1**
učenci	570	545	**95,6**
	višje srednje šole		
profesorji	217	134	**61,8**
starši	756	339	**44,8**
dijaki	756	490	**64,8**
	SKUPAJ		
učno osebje	678	479	**70,6**
starši	3.089	2.321	**75,1**
učenci/dijaki	1.326	1.035	**78,1**
SKUPAJ	**5.093**	**3.835**	**75,3**

2. Značilnosti anketiranih

V *grafikonih 1* so prikazane značilnosti anketiranih učiteljev in profesorjev po stopnji šolanja. Učno osebje je v glavnem ženskega spola. Pri prehajanju s predšolske stopnje na višjo stopnjo šolanja se delež moških od 0 % (v vrtcih) postopoma povzpne na 28 % (višješolski zavodi). Med anketiranimi prevlada generacija nad 40. letom starosti (57 %): edino na osnovnih šolah je razporeditev učiteljev med starostnimi skupinami enakomernejša in prisotnost mladih torej izrazitejša. Redke so univerzitetno izobražene vzgojiteljice (5 %), nekoliko več je učiteljev osnovnih šol s tako izobrazbo (18 %), kar gre pripisati zgoraj omenjeni pomladitvi osebja. Doba poučevanja je najdaljša pri vzgojiteljicah (70 % jih poučuje nad 20 let), novih sil pa je največ med učitelji in profesorji višjih srednjih šol (37 % poučuje manj kot 10 let). Delež stalno zaposlenih se pri prehajanju s predšolske stopnje na višjo stopnjo šolanja postopoma veča: med vzgojiteljicami je le dobra petina (21 %) nestalnih, med profesorji višjih srednjih šol pa dvakrat več (43 %).

Grafikoni 1: Značilnosti anketiranih učiteljev in profesorjev po stopnji šolanja

Spol

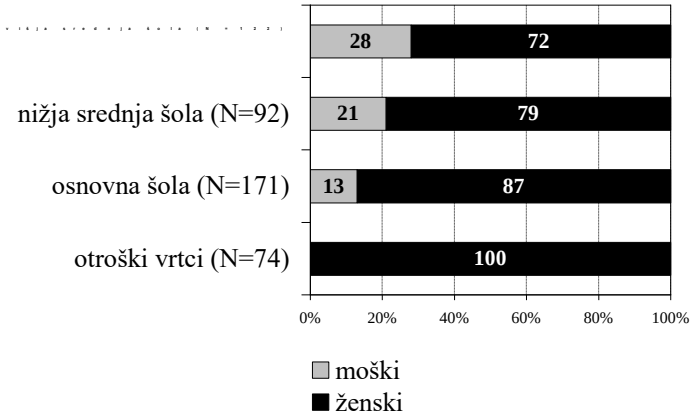

Starost

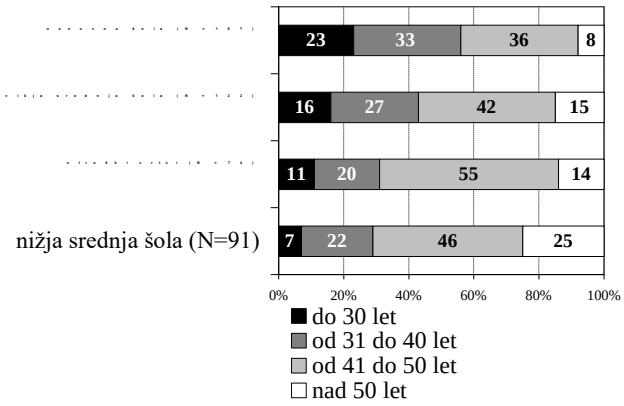

Izobrazba

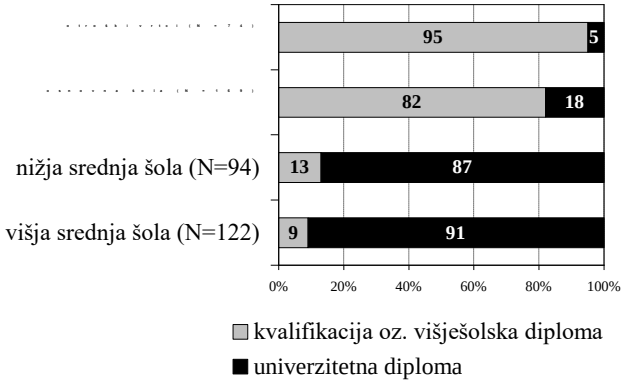

Število let poučevanja

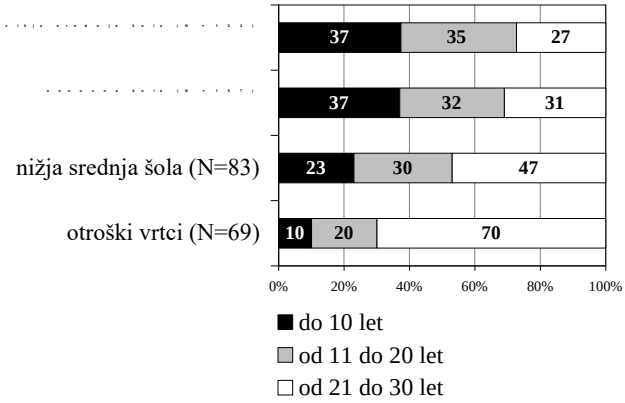

Delovni položaj

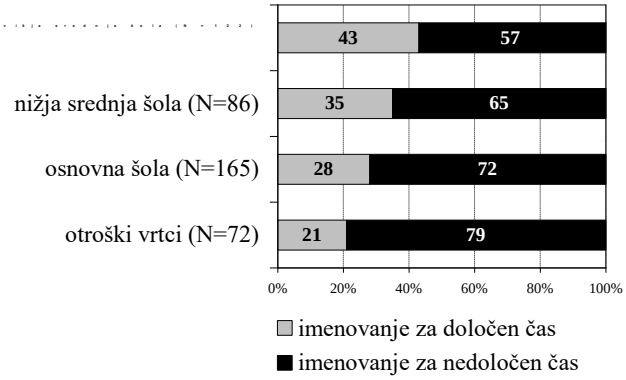

Grafikona 2 prikazujeta razporeditev anketiranih staršev po spolu in izobrazbi: na anketo so v večini odgovarjale matere (79 %); skoraj četrtina (24 %) anketiranih staršev ima nižješolsko izobrazbo, 57 % ima poklicno kvalifikacijo ali diplomo, šibka petina (19 %) pa je univerzitetno izobraženih.

Grafikona 2: Značilnosti anketiranih staršev po stopnji šolanja

Spol

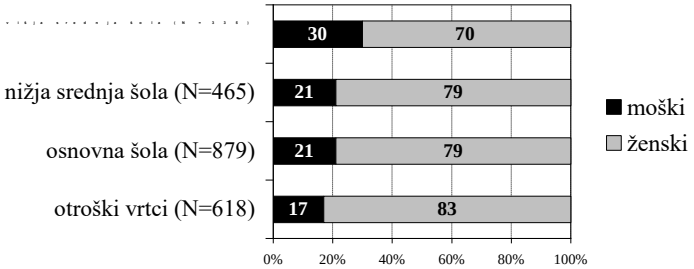

Izobrazba

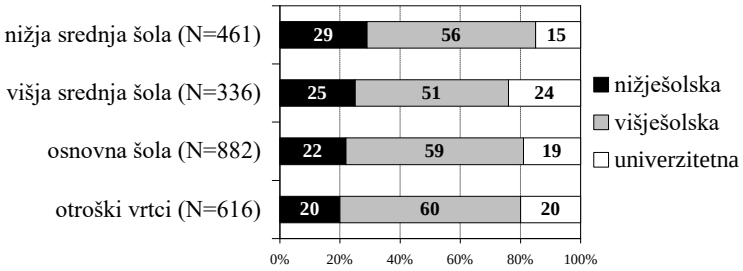

3. Značilnosti v anketo zajetih družin

41 % od skupnih 2.363 v anketo zajetih zakonov je slovenskih, nekoliko več (44 %) je mešanih, preostalih 15 % pa je neslovenskih, v glavnem italijanskih. Struktura družin po pogovornem jeziku doma je podobna prejšnji: v 46 % je pogovorni jezik slovenski, v 37 % »mešan«, v preostalih 17 % pa italijanski ali drug. Primerjava po stopnji šolanja potrjuje v splošnem trend naraščanja otrok iz slovenskih družin in upadanja tistih iz mešanih, posebno pa neslovenskih zakonov ob prehajanju s predšolske stopnje šolanja na višjo. Pojav je odvisen po eni strani od večjega priliva otrok »mešanega« in neslovenskega etničnega izvora v vrtce in šole s slovenskim učnim jezikom, po drugi pa od osipa, ki ob prehajanju s prve stopnje šolanja na višjo nastaja zaradi prepisa zlasti teh otrok na italijanske šole. Dosedanje analize potrjujejo hipotezo o prepletanju teh dveh pojavov; potrebno bi bilo še ugotoviti, kolikšen je delež vsakega od njiju. *(Glej grafikone 3.)*

Grafikoni 3: Značilnosti v anketo zajetih družin

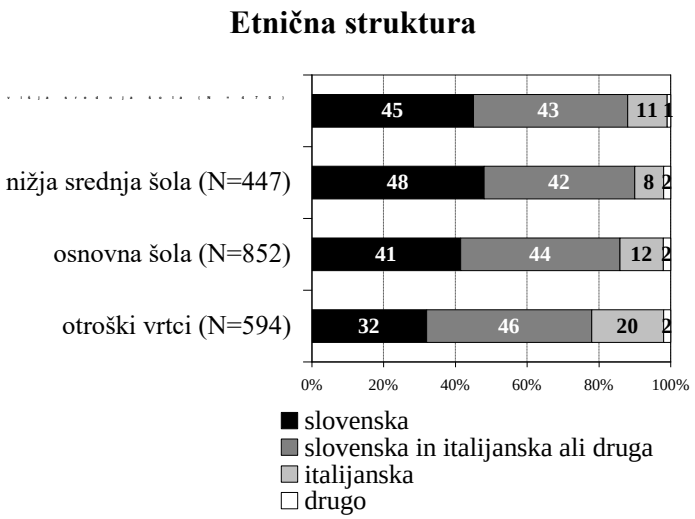

Pogovorni jezik doma

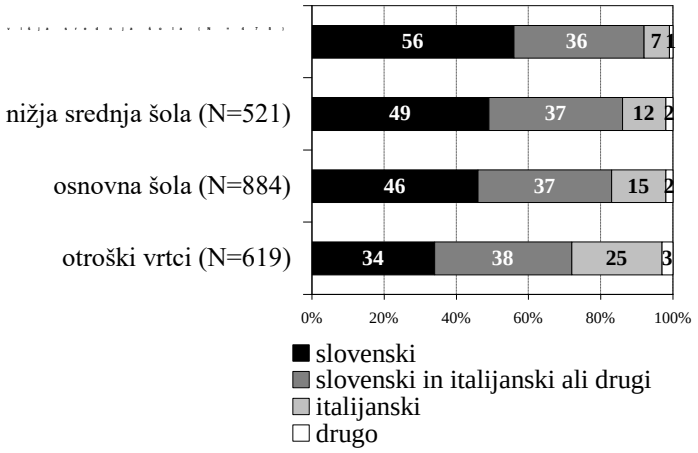

4. Stopnja zadovoljstva

Da bi ugotovili, v kolikšni meri so posamezne anketne skupine zadovoljne s šolsko strukturo in šolskim okoljem, smo sestavili sklop kazalnikov, ki označujejo celotno življenje na šoli oz. v vrtcu; intervjuvance smo vprašali, naj za vsakega navedejo stopnjo zadovoljstva. Zaradi preglednosti smo stopnje zadovoljstva združili po dve in dve: zelo in precej, malo in nič.[2]

4.1 Učno osebje

4.1.1 Učitelji otroških vrtcev

Kakor je razvidno iz *grafikona 4*, so anketirani učitelji otroških vrtcev najbolj zadovoljni z načrtovanjem vzgojnih dejavnosti: na ta vidik jih je namreč 96 % odgovorilo z *zelo* ali *precej*; na drugem mestu je znanje slovenščine pri vzgojiteljicah, ki zadovoljuje 89 % intervjuvanih;

[2] V grafikonih prikazana stopnja zadovoljstva združuje odgovora *zelo* in *precej*.

o prizadevnosti, s katero ravnatelj/ica zagotavlja izvajanje vzgojno-izobraževalne ponudbe, in o čistoči šolskih prostorov se je pozitivno izreklo 87 % anketiranih; malenkost nižji je delež zadovoljnih z zanimanjem staršev za dejavnosti v otroškem vrtcu (86 %) in z dopolnilnimi dejavnostmi, vezanimi na učne načrte (85 %); na 84-odstotno odobravanje sta naletela delovanje šolskih zbornih organov in nivo sodelovanja med vzgojiteljicami. Visoki so tudi deleži anketirank, ki jim ustreza število otrok v vrtcu (82 %), poslovanje tajništva (81 %), organizacija menze (80 %), kvaliteta hrane (79 %) in temperatura v učilnicah (79 %). Z uporabo šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika je zadovoljnih nekaj več kot tri četrtine (77 %) učiteljic, 72 % pa pozitivno ocenjuje obveščanje o dejavnostih didaktičnega ravnateljstva in zunanje prostore. Nekoliko manjša, 69- oz. 67-odstotna, sta deleža zadovoljnih z videzom in opremljenostjo učilnic. Način, kako vodstvo spodbuja vzgojiteljice k izpopolnjevanju, odobravata dobri dve tretjini (68 %) vzgojiteljic, z didaktičnim gradivom (58 %), s tehnično opremo (40 %) in zlasti z razpoložljivostjo potrošnega materiala (35 %) so anketirane vzgojiteljice najmanj zadovoljne.

Srednja stopnja zadovoljstva je 75-odstotna; to se pravi, da je četrtina anketiranih učiteljev otroških vrtcev izrazila delno ali popolno nezadovoljstvo z navedenimi vidiki. Na znatno odobravanje sta naleteli zlasti načrtovanje in izvajanje vzgojno-izobraževalne ponudbe, na kritiko pa predvsem bivalni pogoji in didaktična opremljenost.

4.1.2 Učitelji osnovnih šol

Učitelji osnovnih šol so najbolj zadovoljni (86 %) z razporeditvijo učnih ur; sledi na drugem mestu število učencev v razredu, ki

zadovoljuje 83 % anketiranih; 81-odstoten je delež zadovoljnih s splošnim vzdušjem na šoli, z utrjevanjem narodne identitete učencev in s prizadevnostjo ravnatelja/-ice pri izvajanju vzgojno-izobraževalne ponudbe. Poslovanje tajništva in čistoča skupnih prostorov sta naletela na 80- oz. 79-odstotno odobravanje; nekaj več kot tri četrtine anketiranih (77 %) je zadovoljnih z učbeniki, z obveščanjem o dejavnostih didaktičnega ravnateljstva in z znanjem slovenščine pri učiteljih. Usklajenost didaktičnih dejavnosti med različnimi predmeti zadovoljuje natanko tri četrt vprašanih; nekoliko manj, 73-odstotkov, pa organizacija pobud v prid kulturnih izmenjav, dopolnilne dejavnosti in načrtovanje. Čistoča razredov ustreza 72 % anketiranih, delovanje šolskih zbornih organov pa 69 %. Slabi dve tretjini (65 %) anketiranih učiteljev sta zadovoljni z učnim gradivom in s temperaturo v razredih; še manjše je odobravanje načina, kako vodstvo spodbuja učitelje k izpopolnjevanju, in videz razredov (59 %). Nekaj več kot polovica v anketo zajetih osebkov je zadovoljnih z zunanjimi prostori (54 %) ter z možnostjo uporabe šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika (52 %); dokaj nižji pa so deleži tistih, ki jim ustrezajo tehnična oprema (44 %), opremljenost razredov (42 %), razpoložljivi potrošni material (36 %), prostori, namenjeni učnemu osebju za pripravo (31 %), in oprema laboratorijev (27 %). *(Glej grafikon 5.)*

Srednja stopnja zadovoljstva je pri anketiranih učiteljih osnovnih šol dvotretjinska (66 %): delno ali povsem nezadovoljnih je torej tretjina. Pozitivno so bili ocenjeni nekateri splošni delovni pogoji (razporeditev učnih ur, število otrok v razredu, splošno vzdušje na šoli), negativno pa prostorska urejenost in razpoložljivo didaktično gradivo.

4.1.3 Profesorji nižjih srednjih šol

Na prvem mestu lestvice zadovoljstva je znanje slovenščine pri profesorjih, ki je zbralo 88 % pozitivnih odgovorov; sledita razporeditev učnih ur (87 %) in čistoča skupnih prostorov (86 %). S številom učencev v razredu je zadovoljnih 83 % anketiranih, s splošnim vzdušjem na šoli in s poslovanjem tajništva pa 81 %; ravnateljevo upravljanje šole je naletelo na 80-odstotno odobravanje, čistoča razredov na 79-odstotno. Dobre tri četrtine profesorjev je pozitivno ocenilo prizadevnost, s katero ravnatelj/-ica zagotavlja izvajanje učnih načrtov (76 %), natančno tričetrtinski pa je delež zadovoljnih z delovanjem šolskih zbornih organov, s prizadevanjem šole za utrjevanje narodne identitete učencev in z dopolnilnimi dejavnostmi. Obveščanje o dejavnostih šole in načrtovanje v profesorskem zboru zadovoljujeta 73 % anketiranih; nekoliko manj je zadovoljnih z organizacijo pobud v prid kulturnih izmenjav (72 %) in z učbeniki (71 %). O možnosti uporabe šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika ter o temperaturi v razredih se je pozitivno izreklo 69 % intervjuvanih profesorjev, skoraj dve tretjini (65 %) pa o učnem gradivu in o načinu, kako vodstvo spodbuja k izpopolnjevanju; na nižjo stopnjo odobravanja sta naletela usklajevanje učnih dejavnosti med različnimi predmeti (61 %) in organizacija podpornega pouka (60 %). Oprema laboratorijev zadovoljuje nekaj več kot polovico (54 %) anketiranih profesorjev; tisti, ki jim ustreza videz (49 %) in opremljenost (43 %) razredov ter prostori, namenjeni učnemu osebju za pripravo (47 %), pa so v manjšini. *(Glej grafikon 6.)*

Povprečno je med anketiranimi profesorji nižjih srednjih šol 71 % zadovoljnih in 29 % nezadovoljnih. Na lestvici prednjačijo znanje slovenščine pri profesorjih in, tako kot pri učiteljih osnovnih šol,

nekateri splošni vidiki poučevanja (razporeditev učnih ur, število otrok v razredu, splošno vzdušje na šoli); opremljenost in funkcionalnost šolskih prostorov imata tudi na tej stopnji negativni primat.

4.1.4 Profesorji višjih srednjih šol

Prvo mesto na lestvici zaseda število dijakov v razredu z 90-odstotnim deležem zadovoljnih; sledita poslovanje tajništva (85 %), znanje slovenščine pri profesorjih (82 %) in čistoča skupnih prostorov (81 %). Dobre tri četrtine (76 %) intervjuvanih profesorjev pozitivno ocenjuje razporeditev učnih ur in temperaturo v razredih; s čistočo učilnic je zadovoljnih 73 % anketirancev, nekoliko manj pa je takih, ki jim ustrezata učno gradivo (69 %) in organizacija podpornega pouka (68 %). Približno dvotretjinski delež pozitivnih odgovorov so si prislužili splošno vzdušje na šoli (67 %), dopolnilne dejavnosti (66 %) in učbeniki (65 %). Organizacija pobud v prid kulturnih izmenjav in prizadevanje šole za utrjevanje narodne identitete učencev zadovoljujeta 64 % osebkov; z ravnateljevim upravljanjem šole soglaša 61 % anketiranih, možnost uporabe šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika, obveščanje o dejavnostih šole, oprema laboratorija in prizadevnost, s katero ravnatelj/-ica zagotavlja izvajanje učnih načrtov pa so zbrali od 60 do 57 % pozitivnih odgovorov. Delovanje šolskih zbornih organov ustreza nekaj več kot polovici (52 %) profesorjev, manj kot polovica pa jih je zadovoljnih z načrtovanjem v profesorskem zboru (49 %), načinom, kako vodstvo spodbuja k izpopolnjevanju (45 %), opremljenostjo (45 %) in videzom (43 %) razredov, usklajenostjo učnih dejavnosti med različnimi predmeti (40 %) in prostori, namenjeni učnemu osebju za pripravo ali proste ure (29 %). *(Glej grafikon 7.)*

Povprečna stopnja zadovoljstva je med profesorji višjih srednjih šol 63-odstotna in je najnižja med doslej obravnavanimi. Tudi njih najbolj zadovoljuje število otrok v razredu, znanje slovenščine pri profesorjih in razporeditev učnih ur. Poleg že običajnega negodovanja zaradi nefunkcionalnosti in slabe opremljenosti prostorov pa moramo med negativnimi vidiki izpostaviti tudi nezadovoljstvo profesorjev z načrtovanjem in usklajenostjo učnih dejavnosti med različnimi predmeti.

4.2 Starši

Odgovori učiteljev in profesorjev nam prikazujejo, kako šolniki doživljajo svojo poklicno izkušnjo znotraj šolskih struktur. Sedaj analizirajmo zorni kot družin, ki pa ocenjujejo šolske dejavnosti in storitve kot zunanji opazovalci in posredni uporabniki.

4.2.1 Starši predšolskih otrok

Že na prvi pogled lahko iz *grafikona 8* ugotovimo, da je povprečna raven zadovoljstva staršev predšolskih otrok zelo visoka, natančneje 87-odstotna. Anketirani so najbolj zadovoljni z znanjem slovenščine pri vzgojiteljicah in z odnosom, ki ga le-te imajo do otrok: njihovo zadovoljstvo je v tem primeru skoraj stoodstotno (98 %). Drugo mesto na lestvici si s 96-odstotnim deležem delita čistoča šolskih prostorov in pedagoško delo učiteljic, tretje pa urnik in varnost učencev (94 %). S številom otrok v vrtcu in s prizadevnostjo, s katero vzgojiteljice upoštevajo in razvijajo otrokove sposobnosti, je zadovoljnih 92 oz. 91 %; visoko priznanje so si prislužili tudi predstavniki staršev (87 %) in izbira didaktičnega materiala (86 %). Z obveščanjem staršev o vzgojnih programih in o otrokovem napredovanju, z organizacijo menze in s

hrano ter z dodatnimi dejavnostmi in pobudami vrtca je zadovoljnih od 84 do 81 % anketiranih; izrazitejši odmik od navedenih vidikov kažeta funkcionalnost šolskih prostorov in zanimanje ravnatelja/-ice za probleme vrtca, ki dosegata najnižjo, in sicer dvotretjinsko, stopnjo zadovoljstva.

4.2.2 Starši osnovnošolcev

Anketirani starši osnovnošolskih otrok so najbolj zadovoljni z odnosom, ki ga imajo učitelji do učencev, in z urnikom: delež pozitivnih odgovorov je 94-odstoten; drugo mesto na lestvici si z 92-odstotnim deležem delita čistoča šolskih prostorov in znanje slovenščine pri učiteljih, tretje pa učbeniki in varnost učencev (89 %). Obveščanje staršev o poteku otrokovega šolanja in pedagoško delo učiteljev zadovoljuje 88 oz. 87 % anketiranih; od 85 do 84 % se je pozitivno izreklo o poslovanju tajništva, o prizadevanju šole za utrjevanje narodne identitete učencev, o predstavnikih staršev v šolskih zbornih organih, o času, dodeljenem posameznim učnim predmetom, in o prizadevnosti, s katero učitelji upoštevajo in razvijajo učenčeve sposobnosti. Število učencev ustreza 83-odstotnemu deležu anketiranih staršev, pobude v povezavi z okoljem in dodatne dejavnosti šole pa 81- oz. 78-odstotnemu; nekaj več kot tri četrtine (77 %) anketirancev je zadovoljnih z organizacijo prevoza in z obveščanjem staršev o učno-vzgojnih programih, o obveščanju staršev o kriterijih ocenjevanja in o zanimanju ravnatelja/-ice za probleme šole pa se je pozitivno izreklo 74 oz. 70 % intervjuvanih. Na najnižjo stopnjo zadovoljstva kažejo funkcionalnost šolskih prostorov (64 %), organizacija menze (60 %) in hrana (57 %). *(Glej grafikon 9.)*

Povprečna stopnja zadovoljstva staršev osnovnošolskih otrok je 81-odstotna, kar pomeni, da je med njimi skoraj petina nezadovoljnih. Odnos učiteljev do učencev, urnik, znanje slovenščine pri učiteljih in čistoča šolskih prostorov presegajo 90-odstotno odobravanje, izrazitejše pomisleke pa so starši izrazili v zvezi s funkcionalnostjo prostorov in prehrano učencev.

4.2.3 Starši nižješolcev

Znanje slovenščine pri profesorjih je na prvem mestu lestvice s 93-odstotnim deležem zadovoljnih staršev; sledijo strokovna pripravljenost profesorjev, varnost učencev in možnost pogovora s profesorji, ki so zbrale od 88 do 86 % pozitivnih odgovorov. Z odnosom, ki ga imajo profesorji do učencev, je zadovoljnih 82 % anketiranih, s poslovanjem tajništva, z obveščanjem staršev o poteku otrokovega šolanja in s številom učencev v razredu pa 81 %. Nekaj več kot tri četrtine anketiranih odobrava prizadevanje šole za utrjevanje narodne identitete učencev (78 %) in ravnateljevo vodenje šole (76 %); urnik in razporeditev učnih ur zadovoljuje 74 oz 72 % anketiranih; 69 % se jih je izreklo pozitivno o usklajevanju didaktične dejavnosti med različnimi predmeti, 68 % pa o učbenikih. Z načinom reševanja težkih situacij soglaša 63 % staršev, s predstavniki staršev v šolskih zbornih organih in pobudami šole v povezavi z okoljem 61 %; od 58 do 56 % pozitivnih odgovorov so dosegli dodatne dejavnosti izven rednega pouka, obveščanje staršev o kriterijih ocenjevanja in pobude v zvezi z izbiro nadaljnjega šolanja. S podpornimi dejavnostmi je zadovoljnih nekaj več kot polovica (54 %) anketiranih, videz in funkcionalnost šolskih prostorov pa ustrezata le polovici. *(Glej grafikon 10.)*

Med anketiranimi starši nižješolcev je povprečno 72 % zadovoljnih in več kot četrtina (28 %) nezadovoljnih. Velikega priznanja so bili deležni profesorji (znanje slovenščine, strokovna pripravljenost, možnost pogovora, odnos do učencev); razne pobude in dejavnosti šole ter videz in funkcionalnost šolskih prostorov pa so naleteli le na delno odobravanje.

4.2.4 Starši višješolcev

Tako kot pri starših nižješolcev je tudi pri »višješolskih« znanje slovenščine pri profesorjih na prvem mestu lestvice zadovoljstva: delež pozitivnih odgovorov je 90-odstoten. Drugo mesto si je prislužila možnost pogovora s profesorji (87 %), tretje pa si s 85-odstotnim deležem anketiranih delita število dijakov v razredu in strokovna pripravljenost profesorjev. Z odnosom, ki ga profesorji imajo do dijakov, je zadovoljnih 78 % staršev, z varnostjo dijakov točno tri četrtine, z obveščanjem staršev o poteku dijakovega šolanja pa 74 %. Od 69 do 68 % pozitivnih odgovorov so intervjuvani starši »dodelili« razporeditvi učnih ur in poslovanju tajništva; ravnateljevo vodenje šole zadovoljuje 64 % staršev, prizadevanje šole za utrjevanje narodne identitete dijakov pa 63 %. Od 61 do 58 % je anketiranih, ki so se pozitivno izrekli o predstavnikih staršev v šolskih zbornih organih, o učbenikih, o usklajevanju didaktične dejavnosti med različnimi predmeti in o podpornem pouku. S pobudami v prid kulturnih izmenjav je zadovoljnih 56 % staršev, z obveščanjem staršev o kriterijih ocenjevanja pa natanko polovica. Najmanjše je zadovoljstvo z dejavnostmi izven rednega pouka (48 %) ter z videzom in funkcionalnostjo šolskih prostorov (42 %). *(Glej grafikon 11.)*

Med starši višješolskih dijakov je povprečna stopnja zadovoljstva dvotretjinska in je najnižja v primerjavi s starši preostalih stopenj. Na najvišji stopnji šolanja je torej nezadovoljna povprečno tretjina staršev. Tako kot pri starših nižješolcev si tudi pri »višješolskih« zaslužijo najvišje priznanje profesorji zaradi znanja slovenščine, možnosti pogovora, strokovne pripravljenosti in odnosa z dijaki; visoka je tudi stopnja zadovoljstva anketiranih s številom dijakov v razredu. Deloma negativno so starši višješolcev ocenili obveščanje staršev o kriterijih ocenjevanja, dejavnosti, ki jih ponuja šola izven rednega pouka in, kot vsi preostali, videz in funkcionalnost šolskih prostorov.

4.3 Dijaki

Analizo o stopnji zadovoljstva zaključujemo z rezultati odgovorov višješolskih dijakov. Že na prvi pogled lahko iz *grafikona 12* ugotovimo, da je v primerjavi z doslej obravnavani skupinami povprečje zadovoljnih med višješolci nizko. Najbolje so dijaki ocenili znanje slovenščine pri profesorjih in število dijakov v razredu: delež zadovoljnih je v obeh primerih skoraj tričetrtinski (73 %). Preostali vidiki sledijo z znatnim zamikom: pozitivno se je o vključevanju novih dijakov in o izpopolnjevanju profesorjev izreklo 62 oz. 61 % anketiranih; s podajanjem snovi je zadovoljnih 58 % intervjuvancev, z odnosom profesorjev do dijakov 55 % in z organizacijo poučnih izletov in ekskurzij 53 %. Dobra polovica (51 %) soglaša z ocenjevanjem znanja dijakov in ravno tolikim ustrezajo parkirišča za motorna kolesa; oglede raznih predstav in razstav odobrava 49 % dijakov, 47-odstoten pa je delež zadovoljnih z organizacijo predavanj in podpornega pouka, opremo laboratorijev, izvoljenimi predstavniki v zavodskem svetu in sposobnostjo profesorjev, da

Grafikon 12: Stopnja zadovoljstva višješolcev *(v %)*

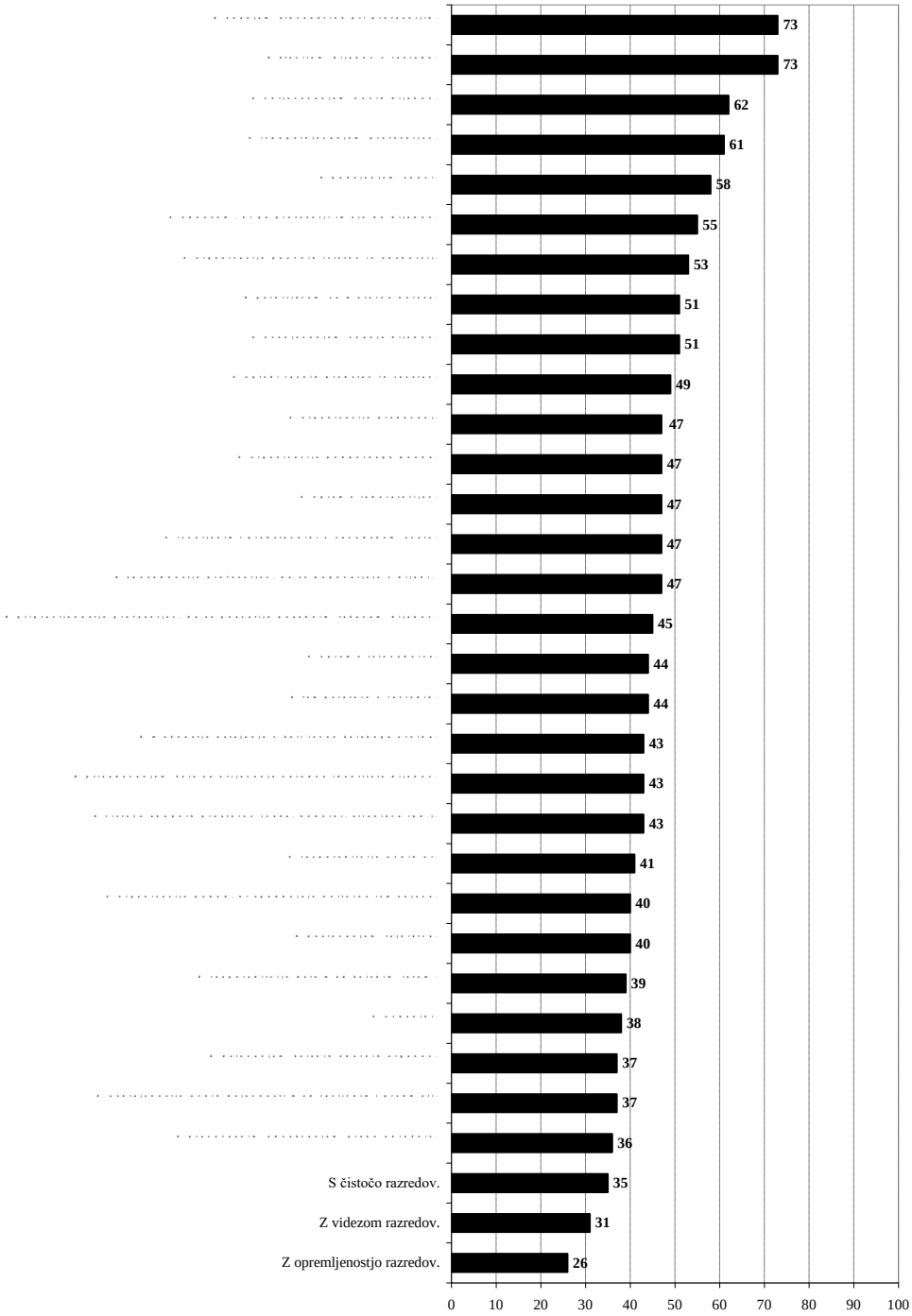

se pogovarjajo z dijaki. Pripravljenost profesorjev, da se posvetijo posebnim težavam dijakov, oprema telovadnice, temperatura v razredih, možnost ostajanja v šoli izven šolskega urnika, prizadevanje šole za utrjevanje narodne identitete dijakov in čistoča skupnih prostorov so zbrali od 45 do 43 % pozitivnih odgovorov. Na lestvici si z malenkostnimi razlikami sledijo: razporeditev učnih ur (41 %), organizacija pobud v prid kulturnih izmenjav in poslovanje tajništva (40 %), razporeditev dela med šolskim letom (39 %), učbeniki (38 %), delovanje šolskih zbornih organov in usklajenost učnih dejavnosti med različnimi predmeti (37 %), pravočasno obveščanje preko okrožnic (36 %) in čistoča razredov (35%). Z videzom (31 %) in opremljenostjo (26 %) razredov so dijaki najmanj zadovoljni.

Povprečna stopnja zadovoljstva je med anketiranimi višješolci 46-odstotna, kar pomeni, da je nezadovoljnih povprečno več kot polovica. Posebnega odobravanja sta bili deležni znanje slovenščine pri profesorjih in število dijakov v razredu, večina upoštevanih vidikov pa si po mnenju višješolcev »zasluži« v glavnem negativno oceno.

4.4 Povzetek

Da bi nazorneje predstavili doslej iznešene ugotovitve smo obravnavane vidike združili v pet kategorij:

1 stavba, prostori, oprema, bivalni pogoji;
2 delovni/splošni pogoji, didaktično gradivo, tehnična oprema;
3 učno osebje: odnosi in pristojnosti;
4 vodstvo, organizacija, sodelovanje staršev;
5 dejavnosti, pobude. *(Razčlenjeni seznam je v prilogi.)*[3]

[3] Zaradi primerljivosti smo klasifikacijo vidikov poenotili za vse anketne skupine in stopnje šolanja.

Grafikoni 13 prikazujejo povprečno stopnjo zadovoljstva učiteljev in profesorjev z vidiki posamezne kategorije po stopnji šolanja. Statistično pomembne razlike kažejo odgovori vzgojiteljev otroških vrtcev, pri katerih je nezadovoljstvo z delovnimi pogoji in didaktično opremljenostjo še kar izrazito v primerjavi z njihovim dokaj visokim splošnim zadovoljstvom.

Razlike pri starših in višješolcih, razvidne iz *grafikonov 14* in *15*, niso statistično pomembne.

Grafikon 15: Povprečna stopnja zadovoljstva višješolcev po kategorijah vidikov in stopnji šolanja *(v %)*

5. Stopnja pomembnosti

Anketiranim smo še enkrat predstavili isti seznam kazalnikov, za katere smo spraševali po stopnji zadovoljstva, s prošnjo, naj najprej izberejo pet takih, ki po njihovem mnenju odlikujejo dobro šolo oz. vrtec, in naj jih nato razporedijo v lestvico od 5 do 1 tako, da najpomembnejšemu pripišejo 5 točk, zadnjemu pa 1 točko. Maksimalno število točk je odvisno od števila anketiranih v posamezni skupini.

Pri analizi rezultatov se bomo omejili na vidike, ki zasedajo prva mesta na lestvicah pomembnosti, in bomo upoštevali primerjavo po anketni skupini in stopnji šolanja.

5.1 Učno osebje

Vzgojiteljice otroških vrtcev postavljajo po pomembnosti na prvo mesto konstruktivno sodelovanje med vzgojiteljicami (168 točk); sledita s skoraj enakim številom točk učinkovito načrtovanje (120) in primerno število otrok v vrtcu (115); naslednja dva vidika, ki zaostajata za prvim za več kot polovico točk, sta dobro znanje slovenščine pri učiteljicah (78) ter primerno in zadostno didaktično gradivo (67). *(Glej grafikon 16.)*

Za učitelje osnovnih šol je najpomembnejši vidik spodbudno vzdušje na šoli (348 točk); v večji razdalji, a kar strnjeno, sledijo učinkovito načrtovanje (288), dobro znanje slovenščine pri učiteljih (268) in sposobnost učiteljev, da usklajujejo učne dejavnosti med različnimi predmeti (251). Na lestvici izstopata tudi skrb za izpopolnjevanje učiteljev (144) in primerna razporeditev učnih ur (114). *(Glej grafikon 17.)*

Ravnateljevo učinkovito upravljanje šole vodi lestvico pomembnosti pri profesorjih nižjih srednjih šol (159 točk); spodbudno vzdušje na šoli (145), učinkovito načrtovanje (125) in usklajevanje učnih dejavnosti med različnimi predmeti (113) se skoraj enakomerno razvrščajo od drugega do četrtega mesta. Približno polovico točk manj od prvega vidika sta dosegla primerno število učencev v razredu (76) in

skrb za utrjevanje narodne identitete učencev (71); dobro znanje slovenščine pri profesorjih zaseda peto mesto s približno tretjino maksimalnih točk (50). *(Glej grafikon 18.)*

Na vrhu lestvice pomembnosti sta pri profesorjih višjih srednjih šol spodbudno vzdušje na šoli (249) in ravnateljevo učinkovito upravljanje šole (229); dokaj oddaljeni se od tretjega do šestega mesta razvrščajo učinkovito načrtovanje (140), sposobnost profesorjev, da usklajujejo učne dejavnosti med različnimi predmeti (129), primerno število dijakov v razredu (110) in primerna razporeditev učnih ur (102). Dobro znanje slovenščine pri profesorjih zaseda sedmo mesto in je tako kot pri profesorjih nižjih srednjih šol zbralo približno tretjino maksimalnih točk (78). *(Glej grafikon 19.)*

Torej se na vrhu predstavljenih lestvic pomembnosti nahajajo isti kazalniki, čeprav v različnem zaporedju. To pomeni, da med anketiranim učnim osebjem - ne glede na stopnjo šole, na kateri poučujejo - prevladuje prepričanje, da so za dobro šolo oz. dober vrtec potrebni: spodbudno delovno okolje, učinkovito načrtovanje dela, ustrezno usklajevanje dejavnosti in primerno število otrok. Za profesorje nižjih in višjih srednjih šol je ravnateljeva spretnost pri upravljanju šole posebno pomembna. Glede na to, da govorimo o šolah in vrtcih s slovenskim učnim jezikom, po pravici zasluži posebno pozornost dobro znanje slovenščine pri učiteljih oz. profesorjih: vzgojiteljice otroških vrtcev in učitelji osnovnih šol postavljajo ta vidik na prva mesta lestvice pomembnosti, profesorji nižjih in višjih srednjih šol pa takoj za prvimi.

5.2 Starši

Kakor je razvidno iz *grafikona 20* so si starši predšolskih otrok dokaj enotni, da je figura vzgojitelja najtehtnejši kakovostni vidik. Učiteljice, ki znajo vzpostaviti dober odnos z otroci (1.489 točk), ki znajo spoštovati in razvijati otrokove sposobnosti (1.292) in so pedagoško pripravljene (1.156) sestavljajo skupaj z varnostjo otrok (1.204) četverico vidikov, ki so po mnenju staršev predšolskih otrok zdaleč najpomembnejši.

Pri starših osnovnošolskih otrok je pomembnost učiteljeve figure še bolj izpostavljena: učiteljice, ki znajo vzpostaviti dober odnos z učenci (2.017 točk), ki upoštevajo in razvijajo otrokove sposobnosti (1.865) in so pedagoško pripravljene (1.839) zasedajo prva tri mesta na lestvici pomembnosti; dokaj daleč za trojico prvouvrščenih in z nekaj prednosti pred preostalimi vidiki se na četrto mesto uvršča varnost otrok z 864 točkami. *(Glej grafikon 21.)*

Tudi starši nižješolcev pripisujejo učnemu kadru izreden pomen: sposobni in strokovno pripravljeni profesorji (1.111 točk) in profesorji, ki znajo vzpostaviti dober odnos z učenci (969), sta zdaleč najbolj točkovana vidika; še kar oddaljena od prvih dveh in nekoliko odmaknjena od preostalih izstopata tudi zanesljiv in odgovoren ravnatelj (453) in varnost učencev (383). *(Glej grafikon 22.)*

Tako kot starši nižješolskih učencev tudi starši višješolcev zelo jasno podčrtujejo pomen strokovne pripravljenosti profesorjev (950 točk) in njihovega odnosa z dijaki (885); zanesljiv in odgovoren ravnatelj se s 439 točkami uvršča na »osamljeno« tretje mesto. *(Glej grafikon 23.)*

Ni težko povzeti, da je za starše strokovno pripravljen in pedagoško usposobljen učni kader prvi pogoj za dobro šolo oz. dober vrtec. Varnost otrok je drugi opazno izpostavljeni vidik, čeprav se pri prehajanju s predšolske stopnje na višjo stopnjo šolanja njegov pomen razumljivo niža. Na ravni nižje in višje srednje šole so starši zelo pozorni na ravnateljevo zanesljivost in na njegov čut odgovornosti.

5.3 Dijaki

Na lestvici pomembnosti višješolcev vodijo profesorji, ki podajajo snov jasno in učinkovito (1.021 točk); s četrtino manj točk se na drugo mesto uvrščajo profesorji, ki znajo vzpostaviti dober odnos z dijaki (750), na tretje pa, s približno enakim zamikom, profesorji, ki znajo pravilno ocenjevati znanje dijakov (422). *(Glej grafikon 24.)*

Tako kot med starši prevladuje torej tudi med dijaki prepričanje, da se kakovost šole začenja pri strokovni in pedagoški pripravljenosti profesorjev.

Grafikon 24: Stopnja pomembnosti: višješolci *(v točkah)*

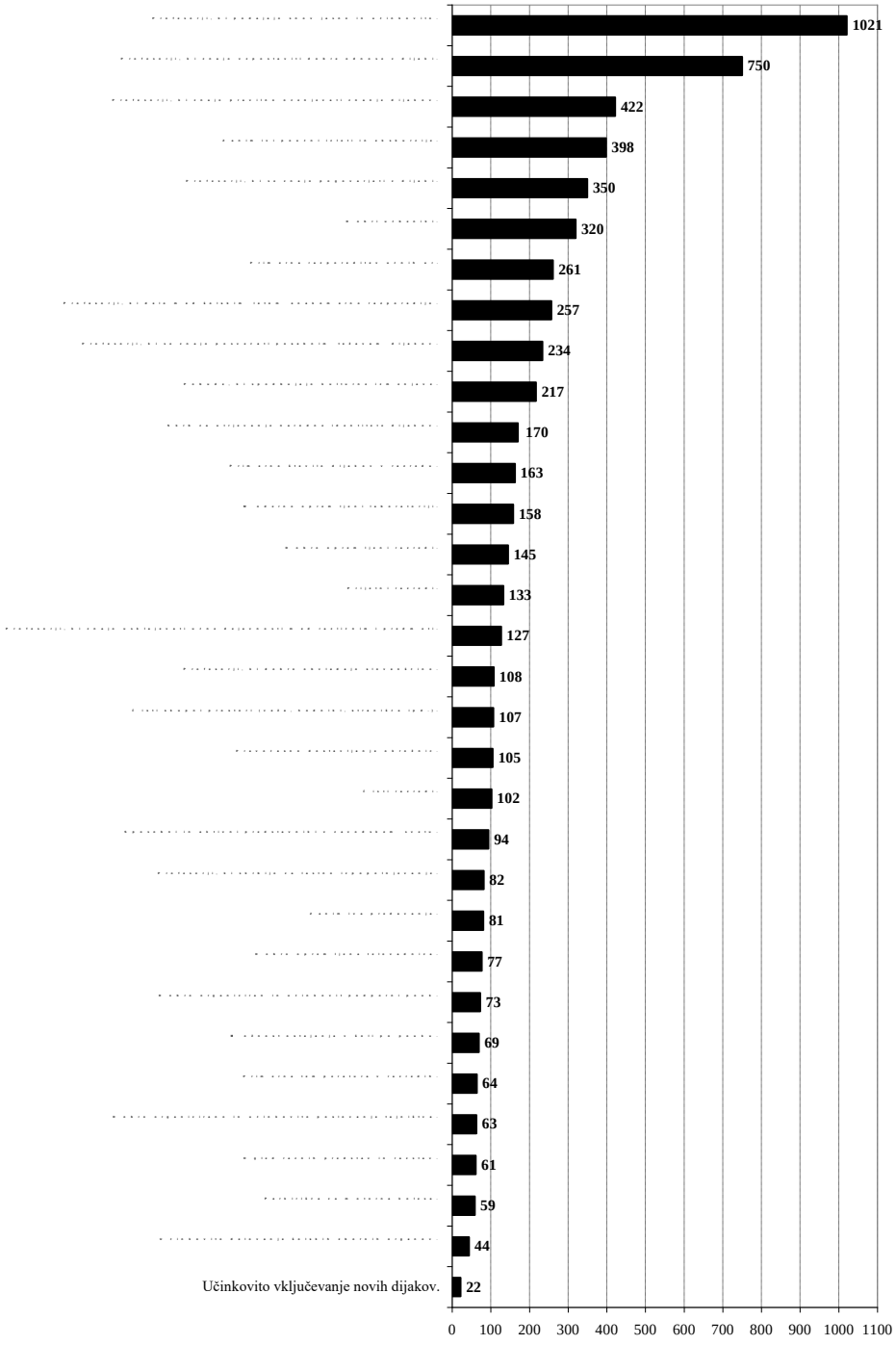

6. Razmerje zadovoljstvo : pomembnost

Rezultate o stopnji zadovoljstva in pomembnosti smo za vsak obravnavan vidik prenesli na diagram: vodoravna os navaja deleže zadovoljnih dijakov, navpična os pa število dodeljenih točk. V višini 50-odstotne vrednosti zadovoljstva smo potegnili navpično črto, v višini polovične stopnje pomembnosti pa vodoravno; tako smo dobili štiri kvadrante:

- v zgornjem desnem kvadrantu so vidiki z visokima stopnjama pomembnosti in zadovoljstva (*nebesa*),
- zgornjega na levi označujejo vidiki z visoko stopnjo pomembnosti in nizko stopnjo zadovoljstva (*pekel*),
- v spodnjem na desni so zbrani vidiki z visoko stopnjo zadovoljstva in nizko stopnjo pomembnosti (*limb*),
- v spodnjega na levi pa sodijo vidiki z nizkima stopnjama zadovoljstva in pomembnosti (*vice*).

Razen v *diagramu 4*, ki ponazarja odgovore profesorjev višjih srednjih šol, je v preostalih polje *pekla* prazno: to pomeni, da ni vidikov, ki bi bili na lestvicah pomembnosti visoko uvrščeni in s katerimi ne bi bile anketirane skupine zadovoljne; zasedena polja *nebes* istočasno dokazujejo, da so anketirane skupine ravno najpomembnejšim vidikom pripisale tudi visoko stopnjo zadovoljstva. Izjemo predstavlja *diagram 4*, ki se nanaša na profesorje višjih srednjih šol in po katerem naj bi se načrtovanje in usklajevanje učnih dejavnosti znašla nekoliko na »prepihu«. *(Glej diagrame od 1 do 9.)*

Diagram 1: Učitelji otroških vrtcev

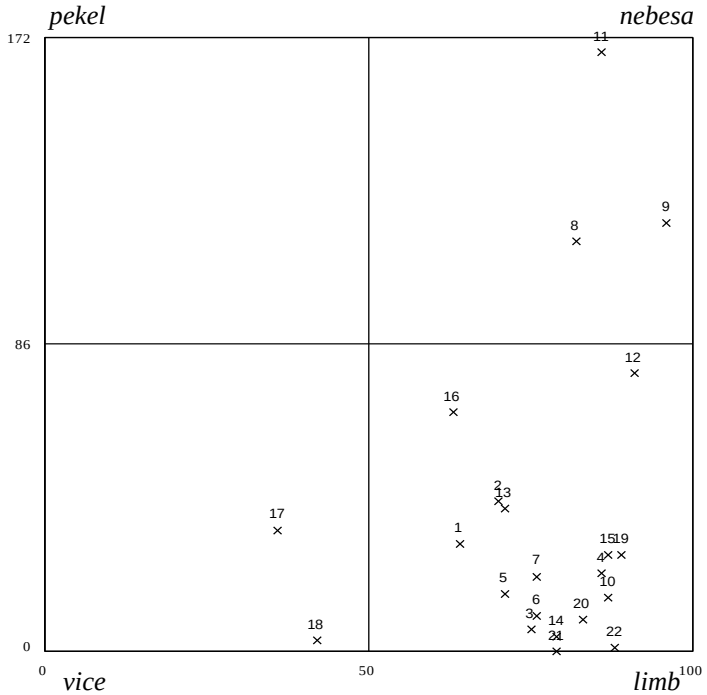

Legenda:

1 *Dobro opremljene učilnice.*
2 *Prijetne učilnice.*
3 *Primerna temperatura v učilnicah.*
4 *Čisti šolski prostori.*
5 *Dobro urejeni zunanji prostori.*
6 *Dobro organizirana menza.*
7 *Kakovostna hrana.*
8 *Primerno število otrok v vrtcu.*
9 *Učinkovito načrtovanje.*
10 *Dopolnilne dejavnosti, vezane na učne načrte.*
11 *Konstruktivno sodelovanje med vzgojiteljicami.*
12 *Dobro znanje slovenščine pri vzgojiteljicah.*
13 *Skrb za izpopolnjevanje vzgojiteljic.*
14 *Pravočasno obveščanje o dejavnostih didaktičnega ravnateljstva.*
15 *Ravnatelj/ica, ki zagotavlja izvajanje vzgojno izobraževalne ponudbe.*
16 *Primerno in zadostno didaktično gradivo.*
17 *Dovolj potrošnega materiala.*
18 *Ustrezna tehnična oprema.*
19 *Zanimanje staršev za dejavnosti v otroškem vrtcu.*
20 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
21 *Možnost uporabe šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika.*
22 *Učinkovito delovanje šolskih zbornih organov.*

Diagram 2: Učitelji osnovnih šol

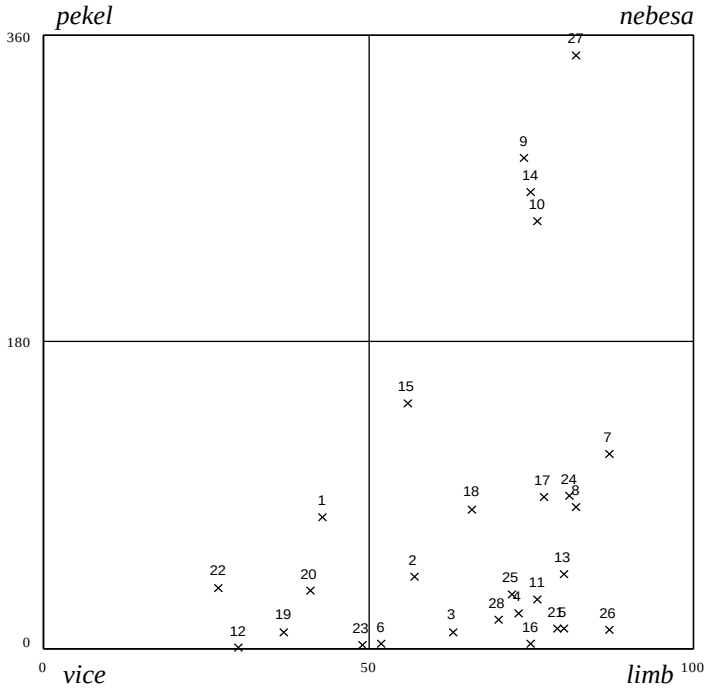

stopnja zadovoljstva

Legenda:

1 *Dobro opremljeni razredi.*
2 *Prijetni razredi.*
3 *Primerna temperatura v razredih.*
4 *Čisti razredi.*
5 *Čisti skupni prostori (veža, hodniki, stranišča ipd.).*
6 *Dobro urejeni zunanji prostori.*
7 *Primerna razporeditev učnih ur.*
8 *Primerno število učencev v razredu.*
9 *Učinkovito načrtovanje.*
10 *Sposobnost učiteljev, da usklajujejo učne dejavnosti med različnimi predmeti.*
11 *Dopolnilne dejavnosti, vezane na učne načrte.*
12 *Primerni prostori za pripravo.*
13 *Ravnatelj/ica, ki zagotavlja izvajanje vzgojno izobraževalne ponudbe.*
14 *Dobro znanje slovenščine pri učiteljih.*
15 *Skrb za izpopolnjevanje učiteljev.*
16 *Pravočasno obveščanje o dejavnostih didaktičnega ravnateljstva.*
17 *Dobri učbeniki.*
18 *Primerno in zadostno učno gradivo.*
19 *Dovolj potrošnega materiala.*
20 *Ustrezna tehnična oprema.*
21 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
22 *Moderno opremljeni laboratoriji.*
23 *Možnost uporabe šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika.*
24 *Skrb za utrjevanje narodne identitete učencev.*
25 *Pobude, ki spodbujajo kulturne izmenjave.*
26 *Skrb za ovrednotenje in razvijanje večkulturnosti*
27 *Spodbudno vzdušje na šoli.*
28 *Učinkovito delovanje šolskih zbornih organov.*

Diagram 3: Profesorji nižjih srednjih šol

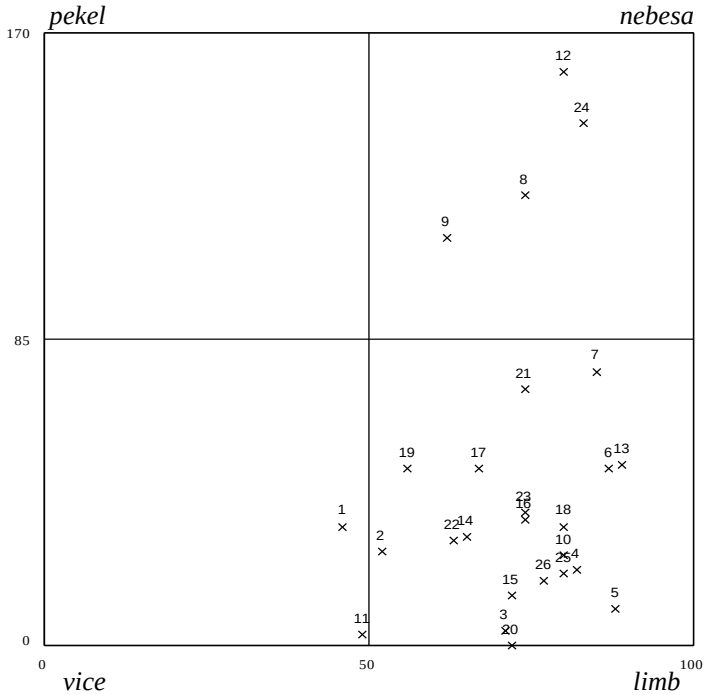

Legenda:

1 *Dobro opremljeni razredi.*
2 *Prijetni razredi.*
3 *Primerna temperatura v razredih.*
4 *Čisti razredi.*
5 *Čisti skupni prostori (veža, hodniki, stranišča ipd.).*
6 *Primerna razporeditev učnih ur.*
7 *Primerno število dijakov v razredu.*
8 *Učinkovito načrtovanje v profesorskem zboru.*
9 *Sposobnost profesorjev, da usklajujejo učne dejavnosti med različnimi predmeti.*
10 *Dopolnilne dejavnosti, vezane na učne načrte.*
11 *Primerni prostori za pripravo ali proste ure.*
12 *Ravnateljevo učinkovito upravljanje šole.*
13 *Dobro znanje slovenščine pri profesorjih.*
14 *Skrb za izpopolnjevanje profesorjev.*
15 *Pravočasno obveščanje o dejavnostih šole.*
16 *Dobri učbeniki.*
17 *Primerno in zadostno učno gradivo.*
18 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
19 *Moderno opremljeni laboratoriji.*
20 *Možnost uporabe šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika.*
21 *Skrb za utrjevanje narodne identitete učencev.*
22 *Dobro organiziran in učinkovit podporni pouk.*
23 *Pobude, ki spodbujajo kulturne izmenjave.*
24 *Spodbudno vzdušje na šoli.*
25 *Ravnatelj, ki zagotavlja izvajanje učnih načrtov.*
26 *Učinkovito delovanje šolskih zbornih organov.*

Diagram 4: Profesorji višjih srednjih šol

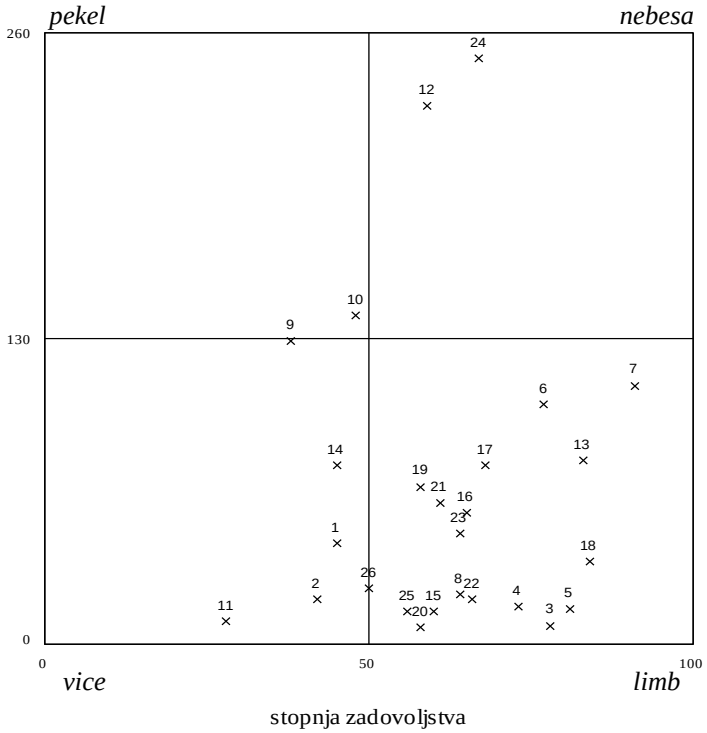

Legenda:

1 *Dobro opremljeni razredi.*
2 *Prijetni razredi.*
3 *Primerna temperatura v razredih.*
4 *Čisti razredi.*
5 *Čisti skupni prostori (veža, hodniki, stranišča ipd.).*
6 *Primerna razporeditev učnih ur.*
7 *Primerno število dijakov v razredu.*
8 *Dopolnilne dejavnosti, vezane na učne načrte.*
9 *Sposobnost profesorjev, da usklajujejo učne dejavnosti med različnimi predmeti.*
10 *Učinkovito načrtovanje v profesorskem zboru.*
11 *Primerni prostori za pripravo ali proste ure.*
12 *Ravnateljevo učinkovito upravljanje šole.*
13 *Dobro znanje slovenščine pri profesorjih.*
14 *Skrb za izpopolnjevanje profesorjev.*
15 *Pravočasno obveščanje o dejavnostih šole.*
16 *Dobri učbeniki.*
17 *Primerno in zadostno učno gradivo.*
18 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
19 *Moderno opremljeni laboratoriji.*
20 *Možnost uporabe šolskih prostorov in opreme izven šolskega urnika.*
21 *Skrb za utrjevanje narodne identitete dijakov.*
22 *Dobro organiziran in učinkovit podporni pouk.*
23 *Pobude, ki spodbujajo kulturne izmenjave.*
24 *Spodbudno vzdušje na šoli.*
25 *Ravnatelj, ki zagotavlja izvajanje učnih načrtov.*
26 *Učinkovito delovanje šolskih zbornih organov.*

Diagram 5: Starši predšolskih otrok

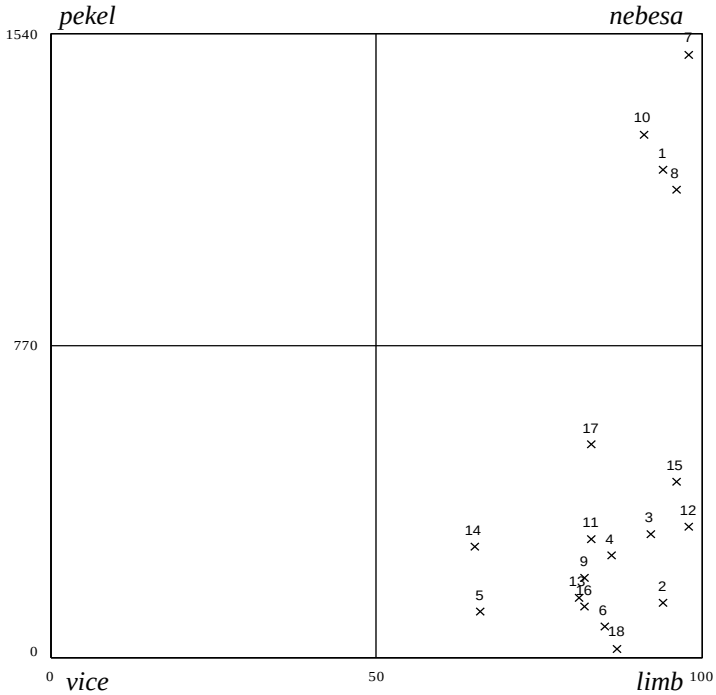

Legenda:

1 *Varnost otrok.*
2 *Primeren urnik.*
3 *Primerno število otrok v vrtcu.*
4 *Ustrezen didaktični material.*
5 *Ravnatelj/ica, ki rešuje probleme vrtca.*
6 *Obveščanje staršev o vzgojnih programih.*
7 *Učiteljice, ki znajo vzpostaviti dober odnos z učenci.*
8 *Sposobne in pedagoško pripravljene učiteljice.*
9 *Redno obveščanje staršev o otrokovem napredovanju.*
10 *Učiteljice, ki znajo spoštovati in razvijati otrokove sposobnosti.*
11 *Kakovostne dodatne dejavnosti in pobude vrtca.*
12 *Učiteljice, ki dobro obvladajo slovenščino.*
13 *Pobude, ki utrjujejo povezavo šole z okoljem.*
14 *Funkcionalni šolski prostori.*
15 *Čisti šolski prostori.*
16 *Dobro organizirana menza.*
17 *Kakovostna hrana.*
18 *Konstruktivno sodelovanje predstavnikov staršev.*

Diagram 6: Starši osnovnošolcev

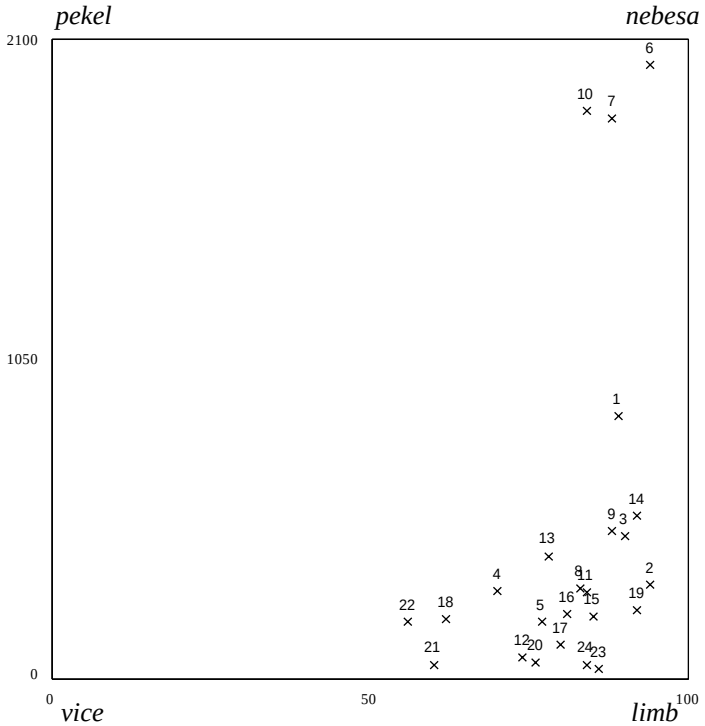

stopnja zadovoljstva

Legenda:

1 *Varnost učencev.*
2 *Primeren urnik.*
3 *Dobri učbeniki.*
4 *Zanimanje ravnatelja/ice za probleme šole.*
5 *Obveščanje staršev o učno-vzgojnih programih.*
6 *Učitelji, ki znajo vzpostaviti dober odnos z učenci.*
7 *Sposobni in pedagoško pripravljeni učitelji.*
8 *Primerno število učencev v razredu.*
9 *Jasno in pravočasno obveščanje o poteku otrokovega šolanja.*
10 *Učitelji, ki upoštevajo in razvijajo otrokove sposobnosti.*
11 *Primerna porazdelitev učnih ur med posamezne predmete.*
12 *Obveščanje staršev o kriterijih ocenjevanja.*
13 *Kakovostne dodatne dejavnosti in pobude šole.*
14 *Učitelji, ki dobro obvladajo slovenščino.*
15 *Skrb za utrjevanje narodne identitete učencev.*
16 *Pobude, ki utrjujejo povezavo šole z okoljem.*
17 *Funkcionalni šolski prostori.*
18 *Čisti šolski prostori.*
19 *Dobro organiziran prevoz.*
20 *Dobro organizirana menza.*
21 *Kakovostna hrana.*
22 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
23 *Konstruktivna prisotnost predstavnikov staršev v šolskih zbornih organih.*

Diagram 7: Starši nižješolskih učencev

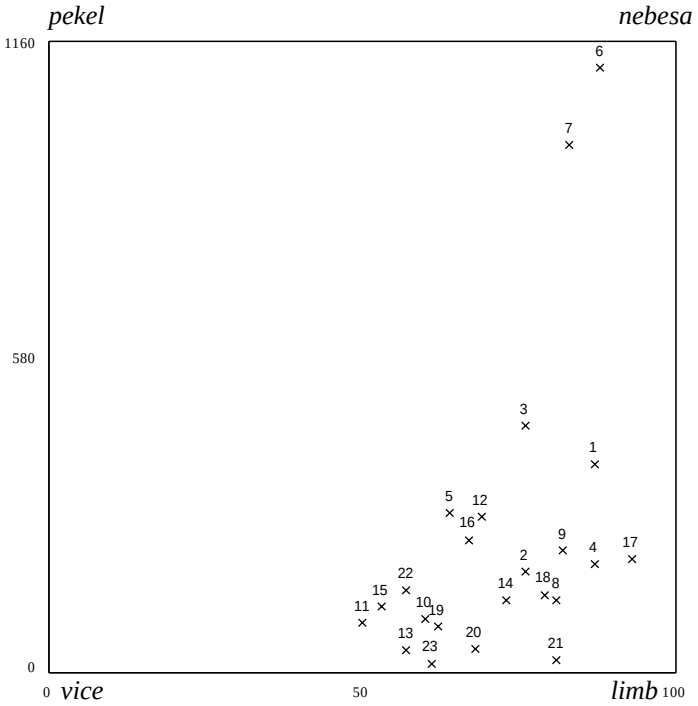

stopnja zadovoljstva

Legenda:

1 *Varnost učencev.*
2 *Primeren urnik.*
3 *Zanesljiv in odgovoren ravnatelj.*
4 *Možnost pogovora s profesorji.*
5 *Pripravljenost na reševanje težkih situacij, problemov.*
6 *Sposobni in strokovno pripravljeni profesorji.*
7 *Profesorji, ki znajo vzpostaviti dober odnos z učenci.*
8 *Primerno število učencev v razredu.*
9 *Jasno in pravočasno obveščanje o poteku šolanja.*
10 *Kvaliteta dejavnosti, ki jih ponuja šola izven rednega pouka.*
11 *Prijeten videz in funkcionalnost šolskih prostorov.*
12 *Profesorji, ki znajo usklajevati didaktično dejavnost med različnimi predmeti.*
13 *Obveščanje o kriterijih ocenjevanja.*
14 *Primerna razporeditev učnih ur.*
15 *Dobro organizirane in učinkovite podporne dejavnosti.*
16 *Dobri učbeniki.*
17 *Profesorji, ki dobro obvladajo slovenščino.*
18 *Skrb za utrjevanje narodne identitete učencev.*
19 *Pobude, ki utrjujejo povezavo šole z okoljem.*
20 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
21 *Pobude, ki pomagajo učencu pri odločanju o nadaljnjem šolanju.*
22 *Konstruktivna prisotnost predstavnikov staršev v šolskih zbornih organih.*

Diagram 8: Starši višješolcev

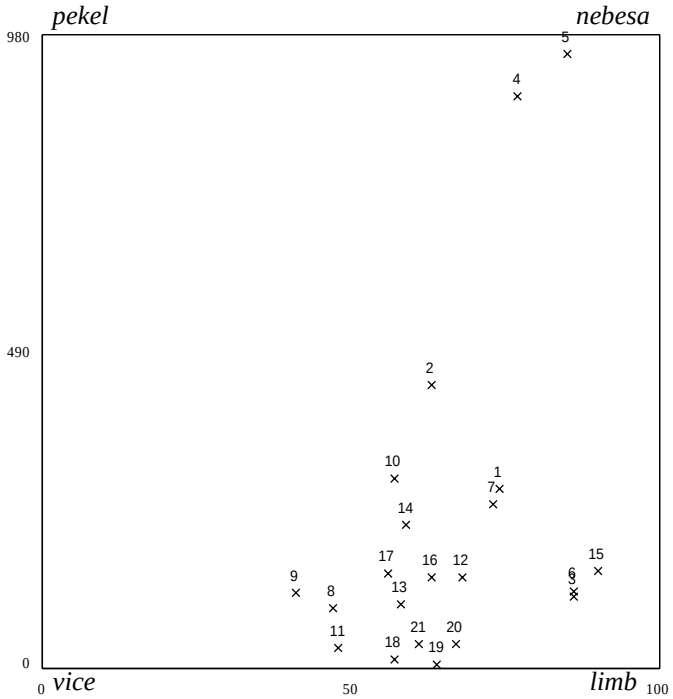

stopnja zadovoljstva

Legenda:

1 *Varnost dijakov.*
2 *Zanesljiv in odgovoren ravnatelj.*
3 *Možnost pogovora s profesorji.*
4 *Profesorji, ki znajo vzpostaviti dober odnos z dijaki.*
5 *Sposobni in strokovno pripravljeni profesorji.*
6 *Primerno število dijakov v razredu.*
7 *Jasno in pravočasno obveščanje o poteku dijakovega šolanja.*
8 *Kvaliteta dejavnosti, ki jih ponuja šola izven rednega pouka.*
9 *Prijeten videz in funkcionalnost šolskih prostorov.*
10 *Profesorji, ki znajo usklajevati didaktično dejavnost med različnimi predmeti.*
11 *Obveščanje staršev o kriterijih ocenjevanja.*
12 *Primerna razporeditev učnih ur.*
13 *Dobro organiziran in učinkovit podporni pouk.*
14 *Dobri učbeniki.*
15 *Profesorji, ki dobro obvladajo slovenščino.*
16 *Skrb za utrjevanje narodne identitete dijakov.*
17 *Pobude, ki spodbujajo kulturne izmenjave.*
18 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
19 *Konstruktivna prisotnost staršev v šolskih zbornih organih.*

Diagram 9: Višješolci

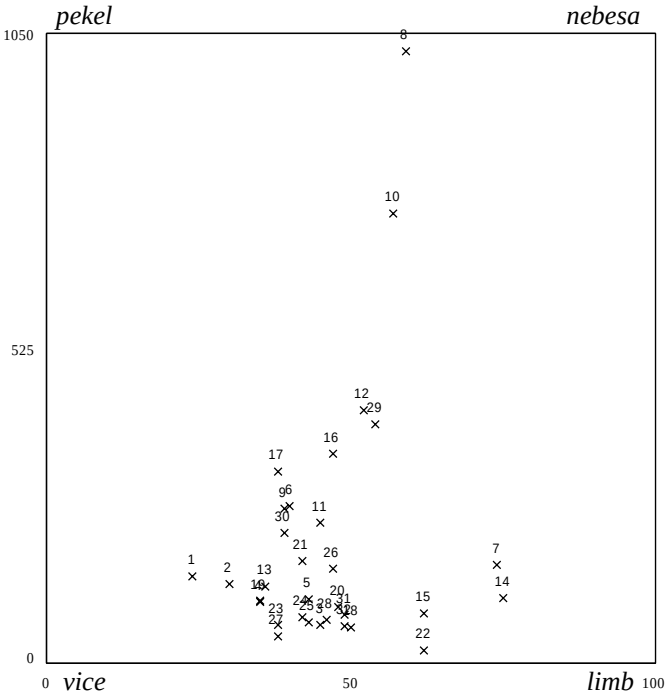

stopnja zadovoljstva

Legenda:

1 *Dobro opremljeni razredi.*
2 *Prijetni razredi.*
3 *Primerna temperatura v razredih.*
4 *Čisti razredi.*
5 *Čisti skupni prostori (veža, hodniki, stranišča ipd.).*
6 *Primerna razporeditev učnih ur.*
7 *Primerno število dijakov v razredu.*
8 *Profesorji, ki podajajo snov jasno in učinkovito.*
9 *Profesorji, ki delo med šolskim letom enakomerno razporedijo.*
10 *Profesorji, ki znajo vzpostaviti dobre odnose z dijaki.*
11 *Profesorji, ki se znajo posvečati posebnim težavam dijakov.*
12 *Profesorji, ki znajo pravilno ocenjevati znanje dijakov.*
13 *Profesorji, ki znajo usklajevati učne dejavnosti med različnimi predmeti.*
14 *Profesorji, ki dobro obvladajo slovenščino.*
15 *Profesorji, ki skrbijo za lastno izpopolnjevanje.*
16 *Profesorji, ki se znajo pogovarjati z dijaki.*
17 *Dobri učbeniki.*
18 *Parkirišča za motorna kolesa.*
19 *Pravočasno dostavljanje okrožnic.*
20 *Sposobni in aktivni predstavniki v zavodskem svetu.*
21 *Skrb za utrjevanje narodne identitete dijakov.*
22 *Učinkovito vključevanje novih dijakov.*
23 *Dobro organizirano in učinkovito poslovanje tajništva.*
24 *Dobro opremljena telovadnica.*
25 *Možnost ostajanja v šoli po pouku.*
26 *Moderno opremljeni laboratoriji.*
27 *Učinkovito delovanje šolskih zbornih organov.*
28 *Dobro organiziran in učinkovit podporni pouk.*
29 *Zanimivi poučni izleti in ekskurzije.*
30 *Pobude, ki spodbujajo kulturne izmenjave.*
31 *Zanimiva predavanja.*
32 *Ogled raznih predstav in razstav.*

7. Primerjalni pregled

Po dokaj razčlenjeni analizi odgovorov po posamezni stopnji šolanja in skupini anketiranih se nam zdi primerno dobljene rezultate povezati v celoto, da lahko ugotovimo morebitne razlike in določimo njihovo statistično pomembnost.

Grafikon 25: Povprečna stopnja zadovoljstva po anketni skupini in stopnji šolanja *(v %)*

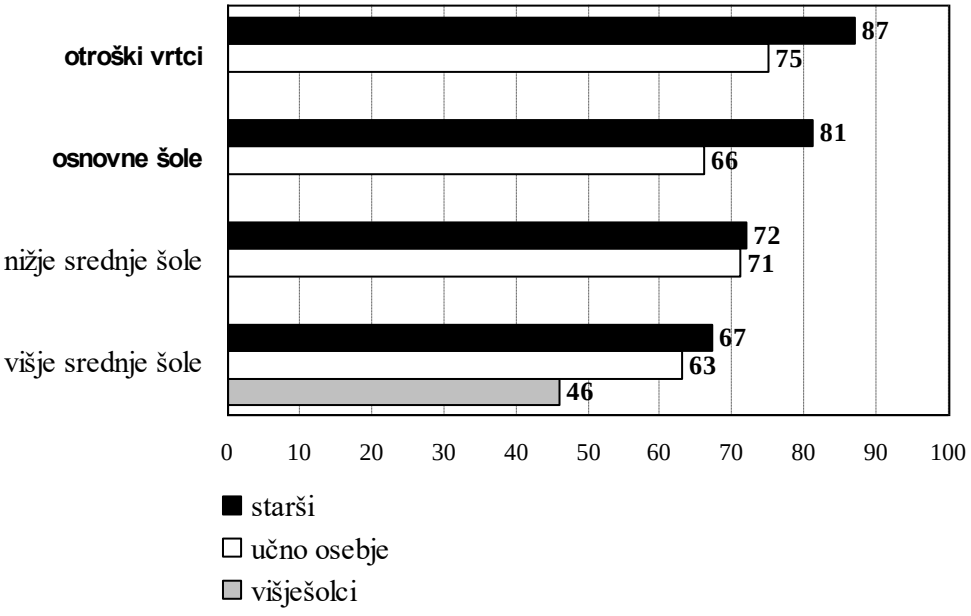

Iz *grafikona 25*, ki navaja povprečne stopnje zadovoljstva po skupini anketiranih in stopnji šolanja, lahko razberemo dvoje:

a) pri prehajanju s predšolske stopnje na višjo stopnjo šolanja se povprečna raven zadovoljstva staršev niža; zadovoljstvo učiteljev in profesorjev niha in je višje v otroških vrtcih in na nižjih srednjih šolah, nižje pa na osnovnih šolah in višješolskih zavodih;

b) razen na nižjih srednjih šolah, kjer sta deleža pozitivnih odgovorov staršev in profesorjev skoraj enakovredna, so na preostalih stopnjah šolanja starši v splošnem bolj zadovoljni od učnega osebja. Na višjih srednjih šolah je nezadovoljstvo najbolj razširjeno med dijaki[4].

Vse navedene razlike so statistično pomembne.

Poglejmo sedaj primerjavo po kategorijah vidikov in stopnji šolanja. *Grafikoni 26* se nanašajo na odgovore učiteljev in profesorjev. Statistično pomembne razlike kaže primerjava znotraj kategorije *učni kader: odnosi in pristojnosti*, ki izpostavlja občutljiv upad zadovoljstva učnega osebja pri prehajanju s predšolske stopnje na višjo stopnjo šolanja, in znotraj kategorije *vodstvo, organizacija in sodelovanje staršev*, ki opozarja na nizko zadovoljstvo profesorjev višjih srednjih šol. Povprečnemu trendu pa nasprotuje, čeprav statistično ni pomemben, rezultat primerjave znotraj kategorije *delovni pogoji, didaktično gradivo in tehnična oprema*, ki kaže na večji delež zadovoljnih med profesorji srednjih šol kot med učitelji otroških vrtcev in osnovnih šol.

Primerjava odgovorov staršev je prikazana v *grafikonu 27*. Tudi v tem primeru se stopnja zadovoljstva z vidiki kategorije *učni kader: odnosi in pristojnosti* niža pri prehajanju od predšolske stopnje k višji stopnji šolanja. Statistično pomembne razlike kaže še primerjava znotraj kategorije *dejavnosti in pobude*, s katerimi naj bi bili starši predšolskih in osnovnošolskih otrok znatno bolj zadovoljni od staršev nižješolskih učencev in višješolskih dijakov.

---

[4] Pri primerjavah med starši, učnim osebjem in višješolci moramo sicer upoštevati, da te skupine doživljajo izkušnjo na šoli oz. v vrtcu različno: eni kot akterji, drugi kot posredni oz. neposredni uporabniki, tretji kot eno in drugo.

Grafikoni 26: Povprečna stopnja zadovoljstva anketiranega učnega kadra po stopnji šolanja in kategorijah vidikov *(v %)*

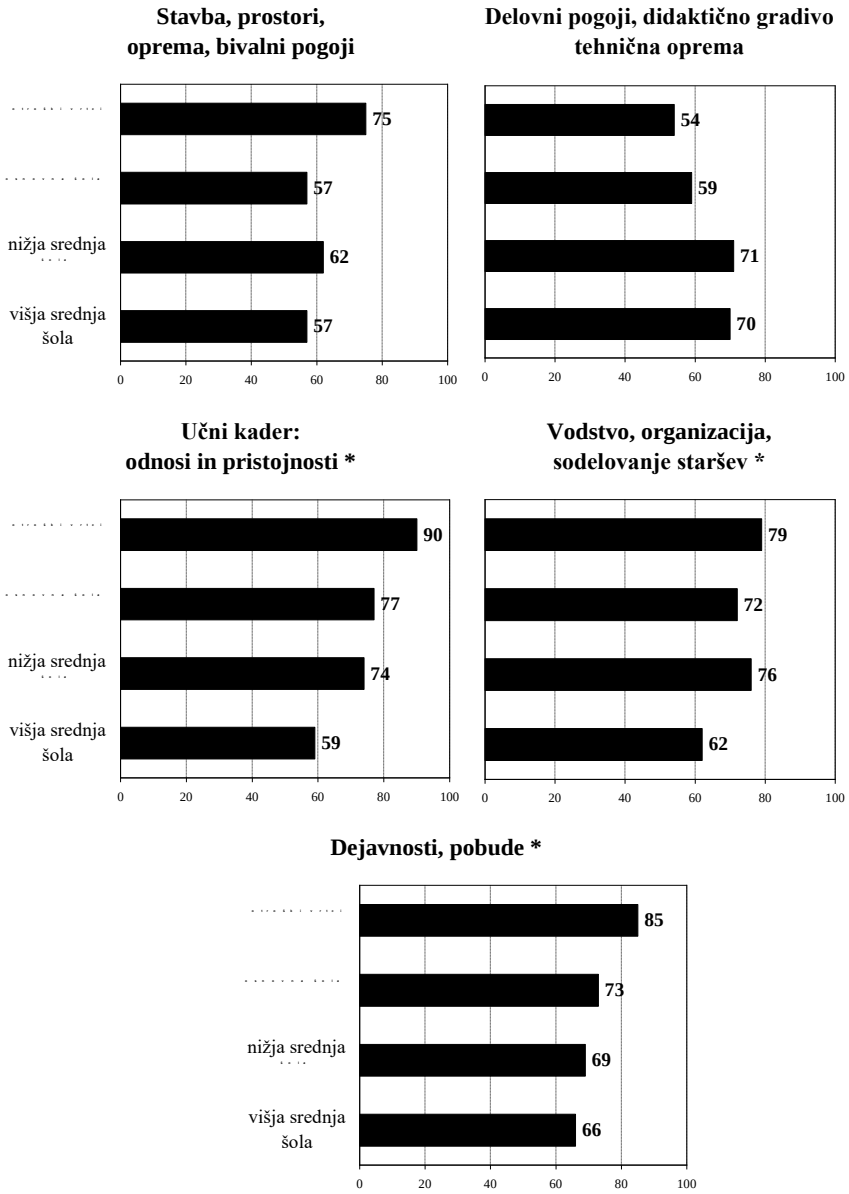

* *- razlike so statistično pomembne*

Grafikoni 27: Povprečna stopnja zadovoljstva anketiranih staršev po stopnji šolanja in kategorijah vidikov *(v %)*

Stavba, prostori, oprema, bivalni pogoji

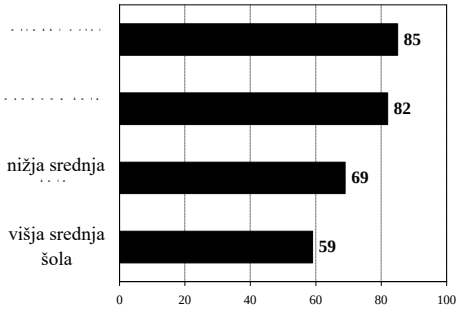

Delovni pogoji, didaktično gradivo tehnična oprema

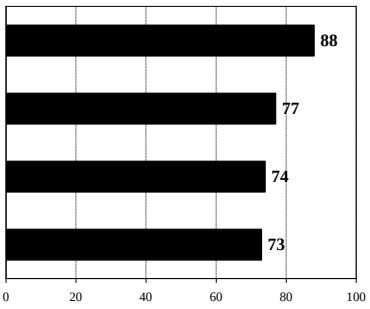

Učni kader: odnosi in pristojnosti *

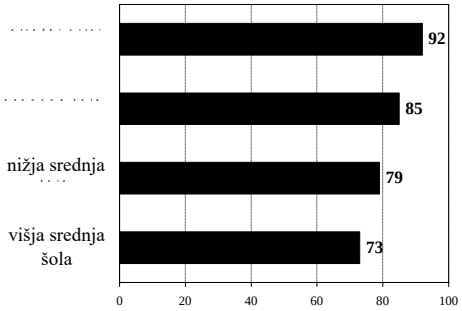

Vodstvo, organizacija, sodelovanje staršev *

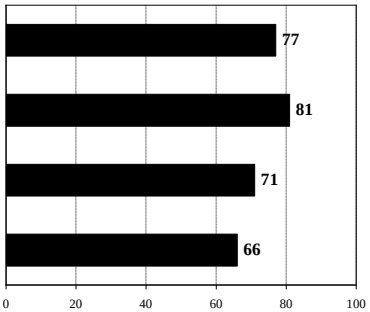

Dejavnosti, pobude *

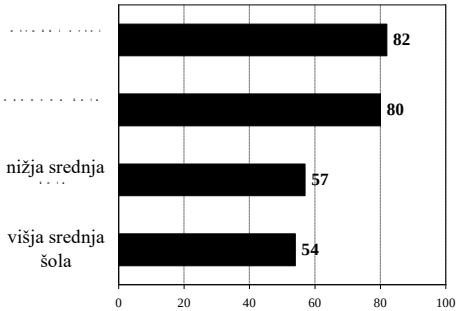

* *- razlike so statistično pomembne*

8. Ali bi ponovno izbrali isto šolo oz. vrtec ?

Odgovori staršev in učencev oz. dijakov na to vprašanje se po pričakovanjih razlikujejo glede na stopnjo šolanja. Kakor je razvidno iz *grafikona 28*, se pri prehajanju od predšolske stopnje na višjo stopnjo šolanja delež anketiranih, ki bi ponovno izbrali isto šolo oz. vrtec v sklopu slovenskega šolskega sistema, postopoma manjša: starši predšolskih otrok so se za »da« opredelili v 94 % primerov, višješolci pa v 70 %. Zanimivo je, da pri nižjih srednjih šolah sovpadata deleža pritrdilnih odgovorov staršev in učencev.

Grafikon 28: Ponovni vpis v isto šolo oz. vrtec

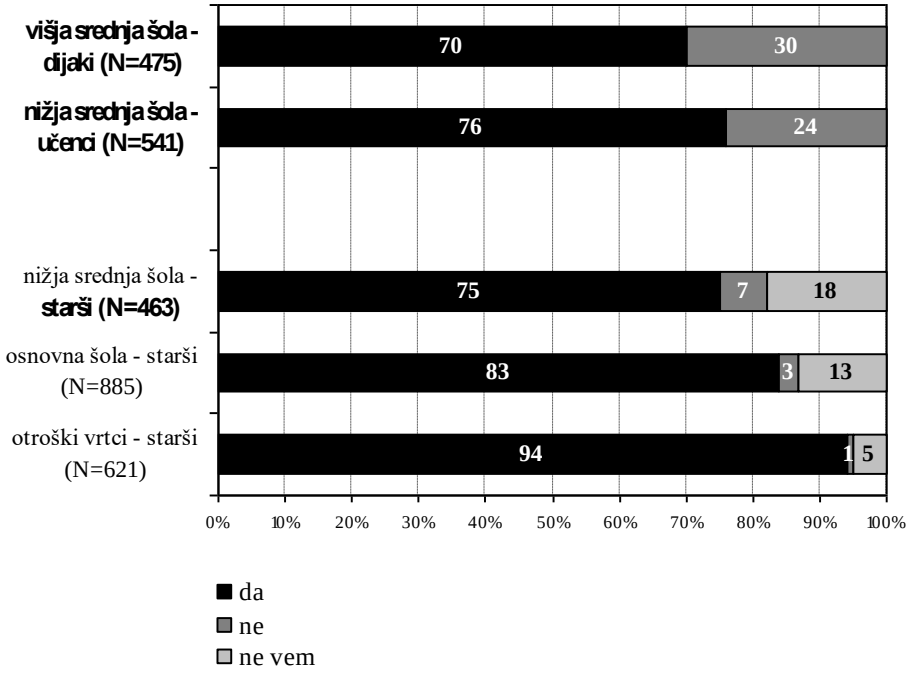

9. Primerjava z rezultati projekta Pro.Va.Re. [5]

V okviru projekta Pro.Va.Re. je bila med učnim osebjem, starši in dijaki nekaterih italijanskih šol v tržaški pokrajini izvedena sondaža o stopnji zadovoljstva z določenimi vidiki življenja na šoli oz. v vrtcu in o stopnji njihove pomembnosti. Anketiranih je bilo 416 oz. 62 % od predvidenih višješolcev, 568 (63 %) učiteljev in profesorjev, in 1.770 (21 %) staršev. Anketirani so stopnjo zadovoljstva in pomembnosti izrazili z oceno od 1 do 10.

Ker se seznam vidikov ter način merjenja stopnje zadovoljstva in pomembnosti delno razlikujeta od naših, se bomo pri primerjavi omejili na nekatere splošne ugotovitve.

Slika 1 in 2 sta originalna prikaza nivoja zadovoljstva učnega osebja in staršev po stopnji šolanja. Srednje ocene dijakov smo dodali v oklepajih zraven ocen staršev.

Tudi na italijanskih šolah se stopnja zadovoljstva niža ob prehajanju s predšolske stopnje na višjo stopnjo šolanja, čeprav manj izrazito kot na slovenskih šolah. Nekoliko drugačen trend kažejo odgovori, zlasti staršev, glede urejenosti in opremljenosti šolskih prostorov: pri prehajanju od vrtca k nižji srednji šoli se zadovoljstvo rahlo veča, na višji pa ostaja podpovprečno.

Medtem ko je na slovenskih šolah, posebno osnovnih in otroških vrtcih, stopnja zadovoljstva višja med starši kot med učnim osebjem, je na italijanskih ta razlika skoraj neopazna, če izvzamemo rahlo prevlado staršev, ki so zadovoljni s stavbami in prostori. V obeh sondažah so bili pri ocenjevanju najstrožji višješolci.

---

[5] Nositelj projekta Pro.Va.Re. - Processi Valutativi Regionali - je Deželni šolski urad za FJk. Glej na spletni strani: *http://scuola.fvg.it/frame.asp?t=tit_proget.htm&pg=/scuolefvg/menu.asp?num=72*

10. V razmislek

Predstavljeni rezultati projekta EVAŠOL 2003 o vrednotenju šolskih storitev izpostavljajo doživljanje »šolske« izkušnje z zornega kota operaterjev in uporabnikov ter prikazujejo njen razvoj skozi vse stopnje šolanja v državnih izobraževalnih ustanovah s slovenskim učnim jezikom v Italiji.

Da je strokovno in pedagoško pripravljen učni kader, ki ima sposobno in učinkovito vodstvo, temelj dobrih (pred)šolskih struktur, je med anketiranimi močno zasidrano prepričanje. Pri manjšinskih izobraževalnih ustanovah, kot so slovenske v Italiji, ki izvajajo splošna »navodila« državnega šolstva v okolju s specifičnimi problemi poučevanja v manjšinskem jeziku, izraža zgornje sporočilo dodatna pričakovanja. Na to opozarja zlasti učno osebje na predšolski in osnovnošolski stopnji, ko vključuje med poglavitne vidike kvalitetnega poučevanja tudi dobro znanje slovenščine pri učiteljih.

O znanju slovenščine pri učnem osebju so se vsi anketirani izrekli zelo pozitivno: majhno izjemo predstavljajo učitelji osnovnih šol, med katerimi jih je skoraj četrtina nezadovoljnih. Razlogov za to je lahko več in se med sabo ne izključujejo. Morda je nivo znanja slovenščine pri učiteljih osnovnih šol resnično nižje kot pri preostalih kategorijah učnega osebja, kar je lahko odvisno, na primer, od večje prisotnosti svežih učnih moči med njimi. Glede na to, da so na osnovni šoli razlike v jezikovnem izvoru šolske populacije verjetno izrazitejše, pa so morda pričakovanja učiteljev zaradi zahtevnosti potreb večja, kar je razumljivo.

Da se stopnja zadovoljstva staršev niža pri prehajanju od predšolske stopnje šolanja na višje, je splošno razširjen pojav. Prav

gotovo je pri tem vpleten splet okoliščin in razlogov. Nekatere so nedvomno tudi »fiziološke«: osamosvajanje otroka, na primer, postopno »oddaljuje« starše od življenja na šoli in »rahlja« njihovo neposredno vključevanje v šolsko dogajanje; postavlja pa jih lahko tudi pred otrokove nezaželene izbire in vedenja, za katere starši včasih neutemeljeno krivijo »šolo«. Anketni rezultati pričajo, da je upadanje zadovoljstva staršev ob višanju stopnje šolanja najopaznejše pri ocenjevanju pobud in dejavnosti, ki se prirejajo ob »normalnem pouku«. Drugi razlog je treba iskati v odnosih in pristojnostih učnega osebja: kljub temu da je ta vidik deležen največjega odobravanja pri vseh starševskih kategorijah, nezadovoljstvo narašča ob prehajanju s predšolske stopnje na višje stopnje šolanja.

Med učnim osebjem je največ nezadovoljstva med učitelji osnovnih in profesorji višjih srednjih šol. Tudi v tem primeru je razlogov verjetno več. Pri osnovnih šolah je treba poleg že kroničnega pomanjkanja ustreznega didaktičnega in potrošnega materiala – čez katero se glasno pritožujejo tudi vzgojiteljice otroških vrtcev – ter skromne opremljenosti in nefunkcionalnosti šolskih prostorov med drugim upoštevati tudi uvedbo šolske reforme, ki je, upoštevajoč leto anketiranja, zaradi nedorečenosti in nejasnosti predpisov povzročila ravno med učitelji osnovnih šol največ negodovanja in negativnih občutkov. Podpovprečno nezadovoljstvo profesorjev višjih srednjih šol pa je treba, vsaj po anketnih rezultatih, pripisati v precejšnji meri težavam, ki nastajajo pri koordiniranju in vodenju kolegialnega dela.

Čeprav nezadovoljstvo in kritičnost višješolcev ne presenečata, ostaja dejstvo, da se večina teh dijakov počuti (tudi) na šoli neprijetno in doživlja izkušnjo višješolskega študija z majhnim navdušenjem. Na

osnovi razpoložljivih rezultatov je težko ugotoviti, zakaj se to dogaja in v kolikšni meri je za to odgovorno šolsko okolje. Na zastavljeni vprašanji bodo lahko vsaj delno odgovorile podrobnejše analize.

Na rezultate projekta EVAŠOL 2003 lahko gledamo z različnih zornih kotov, odvisno od našega zanimanja, odgovornosti ali zadolžitev. Iz analize odgovorov lahko zato izpostavimo še druge povedne ugotovitve ter izoblikujemo dodatne razlage in hipoteze. Branje številk je lahko dolgočasno in naporno, zna pa biti zanimivo, če pristopimo k njemu z namenom, da predstavljeno gradivo »izkoristimo« za boljše poznavanje slovenske šole v Italiji in ga uporabimo pri dejavnostih, ki si prizadevajo za njeno kvalitetno rast.

Bibliografski napotki

Bogatec N., Bufon M., *Slovenske šole v Tržaški in Goriški pokrajini - Vrtci in osnovne šole*, Trst, Slori, 1996.

Bogatec N., Bufon M., *Novi položaj slovenske manjšinske šole v Italiji – La nuova situazione della scuola slovena in Italia*, Zvezek Slori 126, Trst, Slori, 1996.

Bogatec N., Bufon M., *Slovenske šole v Tržaški in Goriški pokrajini – Nižje in višje srednje šole, Trst*, Slori, 1999.

Bogatec N., *Sondaža med dijaki Liceja Franceta Prešerna v Trstu o evalvaciji šole: šolsko leto 2001/2002*, Trst, Slori, 2002.

Bogatec N. (uredila), Slovene in education in Italy, Regional dossiers of Mercator Education, Ljouwert/Leeuwarden, Fryske Akademy, 2004: *www1.fa.knaw.nl/mercator/regionale_dossiers/PDFs/Slovene_in_Italy.pdf*